

PFC látky v outdoor oblečení – povedzte im spolu s nami nie!

Aj vy máte svoju obľúbenú vetrovku alebo spací vak? A je značky Mammut, The North Face alebo inej s podobne zvučným menom? Máte z ich reklamy a reklamných materiálov pocit, že určite je to firma, ktorá životné prostredie chráni?

Nuž, sklameme vás. Sú to práve výrobcovia outdoor výstroja a oblečenia, ktorí do veľkej miery nesú zodpovednosť za znečisťovanie našej prírody látkami PFC. Podľa štúdie dánskeho ministerstva životného prostredia za približne 50 % znečistenia prchavými PFC látkami zodpovedá práve impregnácia oblečenia, kobercov a čalúneného nábytku. Je iróniou, že práve outdoorové spoločnosti, ktoré na reklamu svojich produktov vyžívajú obrazy čistej prírody, vypúšťajú do životného prostredia nebezpečné chemikálie.

Čo to je PFC a prečo sú nebezpečné?

Plnofluórované uhľovodíky, známe aj ako fluórokarbóny (skrátene PFC), sa používajú pri výrobe outdoorového výstroja. Zaisťujú totiž vodoodolnosť výrobkov. Ak sa však raz tieto látky dostanú do prírody, veľmi pomaly sa rozkladajú – zostávajú v nej mnoho rokov a rozptyľujú sa po celej planéte. Môžu znečistiť podzemné vody, šíria sa vzduchom, ohrozujú zvieratá a aj ľudské zdravie. Niektoré druhy narúšajú rozmnožovanie, zvyšujú tvorbu nádorov a ovplyvňujú hormonálnu sústavu.

Čím nás teda PFC látky najviac znepokojujú? Práve ich mimoriadne pomalým rozkladom v prostredí a ich prítomnosťou v potravinovom reťazci, čo spôsobuje, že znečistenie nimi je prakticky nezvratné. Našli sme ich aj na najodľahlejších miestach na Zemi a objavili sa už aj v telách delfínov, v pečeni polárnych medvedí a dokonca aj v ľudskej krvi.

Kde sa PFC látky nachádzajú?

Obavy, že príroda je týmito látkami „nasiaknutá“ sa nám potvrdili. Greenpeace Slovensko sa v roku 2015 zapojil do medzinárodnej Greenpeace expedície. Osem tímov skúmalo naoko nedotknuté odľahlé pohoria a jazerá vo svete. Okrem slovenských Vysokých Tatier sme odobrali vzorky snehu a vody v Taliansku, v Čile, v Číne, v Škandinávii (pod vedením Fínska, Nórska a Švédska), v Turecku, v Rusku a vo Švajčiarsku.

Výsledkom je správa s názvom *Stopy v snehu*. Vo všetkých vzorkách snehu z miest, ktoré naše tímy navštívili, sme našli stopy PFC. Najvyššia koncentrácia bola vo vzorkách zo švajčiarskych Álp, z našich Vysokých Tatier (Žabia Bielovodská dolina) a z talianskych Apenín.

O výsledkoch expedície sa dočítate tu: <http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/press/tlacove-spravy/Greenpeace-objavil-nebezpeno-chemikalie-vo-Vysokych-Tatrach/>

Video z expedície Greenpeace: https://www.youtube.com/watch?v=fdGMK7vH_xo

Tento rok sme pokračovali testovaním priamo outdoor výrobkov a prítomnosť PFC látok sa nám potvrdila aj v nich. Látky PFC sme našli nielen v oblečení, ale aj v iných výrobkoch – v topánkach, v stanoch, v lanách alebo v spacích vakoch. Bez stôp PFC boli iba štyri zo 40-tich testovaných výrobkov.

Aj napriek tomu, že väčšina značiek verejne deklarovala, že PFC látky s dlhým reťazcom už nepoužíva, v 18-tich výrobkoch sa našli aj tieto.

Oba výrobky, ktoré Greenpeace zakúpil na Slovensku, obsahovali látky PFC s dlhým reťazcom, a to vo vysokých množstvách. Aj napriek tomu, že európska norma na tieto látky neexistuje, Nórsko si určilo hornú hranicu PFOA na hodnote 1 µg/m². Oba výrobky zakúpené na Slovensku túto hranicu obsahom PFC prekročili. V topánkach sa namerali hodnoty 12,73 µg/m² a v ruksaku 4,24 µg/m² na vnútornej strane a 1,16 µg/m² na vonkajšej strane. Oba výrobky tak Greenpeace zaradil do pomyselných kategórie „znečistených výrobkov“.

[Link na štúdiu v angličtine:](#)

<http://www.greenpeace.org/international/Global/international/publications/detox/2016/Leaving-Traces.pdf>

Čo chceme dosiahnuť a ako?

Myslíme si, že outdoor firmy by mali prevziať zodpovednosť a začať presadzovať opatrenia za lepšie životné prostredie tým, že sa zaviazu a naozaj prestanú tieto látky používať. Máme tým na mysli, že si stanovujú krátkodobé termíny a kompletne odstránia celé spektrum týchto látok zo svojej výroby.

Existujú pozitívne príklady značiek, ktoré majú aspoň časť svojej kolekcie alebo všetky výrobky v ponuke bez PFC: Fjällräven, Páramo, Radys, Rotauf a Pyua. Chceli by sme dosiahnuť, aby ich nasledovali aj ďalšie značky: The North Face, Columbia, Patagonia, Jack Wolfskin, Mammut, Haglöfs, Salewa, Vaude, Arc'teryx, Norrona, Black Yak. Najmä im a nám, užívateľom je táto kampaň určená.

Vyzývame značky The North Face, Mammut a ďalšie, aby prehodnotili svoje výrobné procesy a nahradili nebezpečné PFC látky už existujúcimi alternatívami, ktoré nepredstavujú nebezpečenstvo pre ľudské zdravie, zvieratá a prírodu. Sme presvedčení, že outdoor komunita má obrovský potenciál stať sa odvetvím, ktoré bude inšpirovať aj zvyšok odevného priemyslu k výrobe odevov bez chemického znečistenia. Veríme, že nám v tom pomôžete aj vy. Spolu nám totiž záleží na prírode.

Ak chcete pomôcť, podpíšte petíciu, resp. napíšte svojej značke, že nechcete, aby viac používala PFC látky vo svojich výrobkoch <http://bit.ly/1PspwIT>

A pri ďalšom nákupe outdoor oblečenia sa nezapomnite informovať, či neexistuje alternatíva, ktorá PFC látky neobsahuje. Ak existuje, kúpte si radšej tú.

Katarína Nikodemová, koordinátorka kampane, Greenpeace Slovensko

P.S. 1: Ako sa zbaliť bez PFC?

<http://www.greenpeace.org/slovakia/sk/publikacie/Zbate-sa-bez-PFC-latok/>

P.S.2: Naše stopy v snehu, názorná vizualizácia PFC kontaminácie

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.973569476058079.1073741859.100996313315404&type=3>

Farba, ktorú sme pri vizualizácii použili, je pre prírodu neškodná, je to potravinárska farba, vyrábaná z hrozna a na rozdiel od PFC za pár dní sama zmizne.